

UNIVERSUL LITERAR

ABONAMENTUL
L. 1 2,60 ANUAL.
Abonamentele se ac
numa pe un an.

COLABORATORII ACESTUI NUMAR
Mestugean, C. Ciocazan, M. San Marino, V. Anestin, Verax, C. A. I. Ghica,
Ion Gruia, S. V. Donev, etc.

ANUNCIURI
Linia pe pagina 7 și 8
— ANI 20 —

Luptele de la Champagne

Ofițeri germani încartierăți într-o casă care a suferit de pe urma bombardăret.

CAMPANIA DIN 1913

A I-ului Divizion din Regim. 5 Roșiori

de C. CIUCAZAN

Joi 20 Iunie în București am aflat că mobilizarea a fost decretată, că guvernul sub impulsia opiniei publice, a solicitat Majestății Sale Regelui decretarea mobilizării, și în dimineața zilei de 21 în Craiova, am și îmbrăcat noua uniformă, zisă invizibilă — uniformă de campanie — Uniformă care cred că numai invizibilă nu este. Uniforma pentru campanie ar fi trebuit să fie din pestă de șiac, culoarea asemănătoare vegetației pământului ars de soare, culoare bună la tăvăleală, iar postavu s-ar putea fabrica în țară, populația noastră fiind obișnuită cu industria șiacului, mai cu seamă prin mănăstiri. Ar costa mai puțin de cât postavu verde gris, și am avea și satisfacția de a îmbrăca armata cu postav din industria noastră națională.

Întâmplarea a făcut să văd niște medici indieni care venise cu o ambulanță.

Acești medici purtau uniforma de șiac cachi și le ședea foarte bine, ba încă aceea uniformă dă chiar mai multă distincțiune decât culoarea gris verde, care iese de soare și pe care, cea mai mică pată e scoasă în evidență.

În seara de 21 Iunie am plecat spre Tecuci garnizoana regimentului 5 roșiori în care am fost mobilizat, 1) și unde am fost găzduit la prietenu-mi personal, d-l avocat I. Angelescu un fervent naționalist. În tovarășia d-sale eșind prin bălciul, care din cauza mobilizării vegeta. am asistat la o scenă pe care, cu drept cuvânt d-na Angelescu a botezat-o *Învierea*. Din turnul pentru paza de foc s'a sunat la orele 12 din noaptea alarma, căreia i s'a

răspuns de jos și apoi tineri, în frunte cu muzic, au cutreerat străzile orașului. Da, învierea era. La înviere asistam. La învierea străbunei mândrii. La învierea speranței realizării visului național.

A avut dreptate d-na Angelescu. Ca la înviere, cu bucurie, tot românii au mers.

A doua zi m'am prezentat d-lui lt.-col. Herescu, comandantul regimentului, care m'a repartizat la statul major al regimentului și ațasat divizionului I. Greutatea era că nu-mi sosise bagajul ca toate că-l dasem odată cu plecarea mea din Craiova.

Sigur că nu putuse fi imbarcat pentru că trenurile erau luate cu asalt de cei ce vreau să ajungă mai curând la regimentele lor. Și erau mulți.

Erau toți. Imi reamintesc plecarea din București cu expresu de Iași. Venisem mai de vreme profitând de un automobil, pentru că birji nu mai găseam și totuși abia am găsit un locșor pentru că trenu fusese luat cu asalt cum a intrat în gară.

Într-o clipă nu numai interiorul, dar și acoperișul vagoanelor au fost ocupate. În interior nu se mai putea mișca. Mulți dintre cei de pe acoperișul vagoanelor erau soldați, care cu toată disciplina de care soldatul român a dat probă, nu aveau răbdare să aștepte alt tren. La ordinul d-lui general Costescu răspundeau: Să trăiți, d-le general ni s'a dat ordin să luăm ori ce tren și ne e că întărim. Pentru că ordinul de a descinde se repeta, se dau jos în fața peronului și se suiă pe partea cealaltă și era o căldură tropicală! Ce-i pasă românului! A fost ebramat la datorie, fie ce o fi, pleacă și numai puteri ce nu poate învinge. Po ține în drum.

Dar ploaie, soare, vânt, nu vrea să știe. Întâi datorie și apoi o vedea.

Aceasta era singura dorință a acestor români care în secol timp erau să uimiască lumea cu avântul lor patriotic, să mărească prestigiul națiunii române, să glorifice armata, să o facă stăpână.

În ziua de 23 Iunie orele 5 seara, în curtea cazărmei regimentului 5 roșiori, s'a făcut un serviciu religios.

Regimentul forma un mare carou, în mijloc era răsă pe care se găsea Evanghelia.

Trompeții sună onorul, secește comandantul regimentului.

Protoereul face rugăciunea. Caru bine organizat și bine condus de locot. Chiliman dădea serbărei ceva mai impunător. Rugăciunea a fost ascultată în genuchi de către ofițeri și trupă. Serviciul terminat, protoereul a adresat o cuvântare bine simțită.

A vorbit în urmă locot.-col. Herăscu, comandantul regimentului. Această cuvântare plină de entuziasm, încălzită de focu sacru al momentului, a fost sublimă.

Am văzut ofițeri și soldați plângând. D-nul Boboică fostul prefect și căpitanul pensionar Copetchi, nu-și mai puteau ține plânsul, atât de mișcate au fost inimile lor.

Era oare entuziasmul, cu care se rostca cuvântarea?

Era oare credința în visurile inspirate? *„Viitor de aur Tara noastră are și prevăd prin secolii a ei înălțare”*. Nu știu!

Știu numai că toți au fost mișcați! Astfel se confirmă din nou că pentru a mișca auditoriu, nu trebuie să fii orator, trebuie să știi cca ce spui, să ai siguranța gândirii tale, și poți face minuni.

Cuvântarea lt. colonelului Herăscu

„Tobe au sunat, goarnele au trâmbițat, mobilizarea a fost decretată prin înaltul ordin al M. S. Regelui.

„Vitejii care au făcut războiul din 1877 plâng de bucurie, că au ajuns să vadă copii lor vrednici să apere pământul, în care vor intra în curând.

„Mamele voastre cu lacrimile în ochi, dar cu mândria în suflet, trimet trup din trupul lor pentru apărarea și mărirea pământului strămoșesc.

„Vom lupta tot pe câmpiile Bulgariei, tot pe acele șesuri și coline pe care au luptat părinții voștri. De astă dată însă, voi, fii lor, veți lupta contra acelora pe care românii de la 77 i au scăpat de sub jugul turcesc și care în loc de recunoștință voesc să ne răpească Dobrogea, țară ce am recăpătat în schimbul sângelui vărsat.

„Avem nevoie de o frontieră tare, care să ne păzească contra pofelilor nesățioase ale vecinilor noștri hrăpăreți, care în școlile lor bulgărești aruncă sămânța vrăj-mășiei contra noastră.

„În interesul și pentru apărarea ei, scumpa noastră Românie are nevoie de brațul vostru.

„Pământul pe care l vom cuceri nu este pământ străin, este pământul frământat cu sângele strămoșilor noștri.

„Încetățoare în curajul vostru țara își îndreaptă ochii spre voi, mândră că fii săi vor fi eroi.

„Nu uitați însă că războiul nu se face numai cu tunuri, puști și săbii ascuțite, ci și cu mâini oțelite și brațe ca ale voastre.

„Fie ca un avânt de glorie să răcorască fruntea voastră și voi să fii aceia care cu o nouă victorie, să înălțați coroana glorioasă a nostru Rege.

„Viteji soldați însuflețiți-vă de spiritul războinic al părinților voștri de la Pleveia, Rahova și Oponez: arătați că sunteți vrednici a justifica încrederea ce M. S. Regele și țara pun în brațul vostru.

„Trăiască M. S. Regele Suveraul nostru.

„Trăiască A. S. R. Principele Ferdinand, comandantul suprem al trupelor noastre de operație.

„Trăiască scumpa noastră Românie și brava ei armată”.

În clanul produs de această înălțătoare cuvântare și cu drapelul fălăind, comandantul regimentului a primit defilarea.

Plecarea

Regimentul a plecat în două trenuri. Eu am plecat Luni 24 Iunie orele 8 a. m., cu divizionul I. În același tren am mers până la Medjidia cu d. col. Băjescu, comandantul brigăzei, cu d-l lt.-col. Herăscu, comandantul regimentului, ajutorul d-l lt.-col. Cătăceanu, căpitanul Paplica și căpitan Cotescu cu ofițerii lor acivi și cu ofițerii de rezervă locot. Chirișescu, sub-locot. Drugă Bărbulescu și sub-locot. Eremia Ovidiu. Nimeni afară de comandantul regimentului nu cunoșteam destinația spre care plecam. Mișcarea trenului era regulată sub cel mai mare secret de Marele stat major. Secretul se găsea în plicul confidențial ce se trimisese. Secretul era profesional și nu putea fi divulgat. Dar așa de mare era acest secret că la manevrarea trenului, se credea că vom porni spre Vaslui, ori spre Mărășești, ori spre Barboși unde am și plecat.

Toată populația Tecuciului venise la gară.

Doamnele și domnișoarele ofereau flori ofițerilor și soldaților. Gentilelor domnișoare Mavride le vine onoarea acestei inițiative.

În ochii tuturor se vedea scântind încrederea în victoria regimentului. În inima fiecăruia clocoțea legitima dorință ca regimentul să se înapoieze plin de victorie, să fie primit cu entuziasm și cu flori.

Sub gona fiecăruia strălucea o lacrimă. Toți ne urau isbândă și ne promiteau că la înapoiere regimentul va fi primit cu flori. Legitima dorință a acestor brave cetățeni a fost îndeplinită: Regimentul a fost cel dintâi care a trecut frontiera, a fost cel dintâi care a intrat în Silistra, a fost cel dintâi regiment care a scris în istoria țării o pagină glorioasă, a fost cel dintâi care a călcat pe urmele vitejilor lui Mircea Cel Bătrân și a bravilor săi ostași. Dar în Tecuci nu s'a mai întors.

I-a fost destinul ca să treacă cel dintâi frontiera și apoi să rămâie trupă de ocupație în teritoriul cucerit.

(Va urma)

Mamă

*Aș vrea ceva, dar ce? Nimic.
Și totuși parc'as vrea ceva:
Aș vrea să fiu în poala ta
Precum eram când eram mic.*

*Să mă alinți cum m'alintai
Și să mă strângi cu drag la piept.
Iar eu să tac și să aștept
Un dulce sărutat să-mi dai.*

*Să-mă cânti duios și să-mi zâmbesă
Și-un basm măreț cu Făt-Frumos
Să-mi țesi din lumea de povești.*

*Iar eu micuț, c'atunci iubii.
Din lupta vieții de-astăzi scos.
S'adorm în poala-ti fericit.*

M. San. Marino

Din viața oamenilor mari

Spencer despre el însuși

Sunt cărți pe care îți pare rău că nu le-ai citit mai de vreme, după cum sunt prieteni, de care-ți pare rău că nu i-ai cunoscut mai de mult. O astfel de carte e acia în care Herbert Spencer își povesteste viața. În adevăr toți cei care își zic cu drept sau pe nedrept „intelectuali“ ar trebui să citească viața acestui mare filosof povestită de el însuși, scrisă târziu, spre sfârșitul vieții, când putea să-și facă o idee generală de munca sa productivă. *Autobiografia* cuprinde multe analize sufletești interesante.

Toate particularitățile caracterului și facultățile ce le am prin ereditate, le-am moștenit dela tatăl meu. Intre el și mama sa nu era nici cea mai mică asemănare. Intuițiunea nu se moștenește, dar „capacitatea intuitivă“ da, și la vârsta de 13 ani încă. Spencer prin intuiție a găsit că datele relative la dinamică dintr-o carte nu erau adevărate și a biruit părerea lui în contra părerei unchiului său.

Tot așa a moștenit și puterea de sinteză și de analiză. Faptul că a știut să explice o chestiune filosofică cât de grea, în modul cel mai clar, îl explică el tot prin ereditate; tatăl, cum și bunicul său, fuseseră profesori, și deci oameni obișnuți să explice mereu, așa ca să fie înțeleși. Și așa își analizează el și calitățile și defectele.

Îi plăcea știința, iubea filosofia, dar ținea la timpul prezent și de aceea a neglijat totdeauna antichitatea. Îl plictisea mult Platon cu stilul lui umflat. Admitea, la bătrânețe, că vor fi de sigur mărgăritare filosofice în operele celor antici, dar că trebuie să ai răbdarea să le cauți.

Spiritul de critică îl tortura veșnic; avea o tendință, ca și în operele de artă, și în acelea ale naturii, să fie isbit întâi de defecte. La bătrânețe, după 70 de ani, nu-și erta o mare greșală din tinerețe.

Era prieten cu o familie numită Potter.

„D. Potter, spune Spencer, avea o soră tânără, foarte frumoasă la figură, și bine făcută. În timpul unei vizite pe care le-a făcut-o unchiul și mătușa mea, mătușimea mă întrebă ce cred despre d-ra Potter. Oricare alt tânăr ar fi laudat-o cu entuziasm. Eu însă răspunsei:

„Forma capului ei nu-mi place de loc“.

Tendința aceasta de critică l-a făcut de sigur să nu se însoare.

Tot așa analizează el mobilele ce-l împingeau să scrie numeroase volume. Intre altele își explică aceasta prin vanitatea de a-și lega numele de o operă durabilă, plăcerea de a elabora ideile și instinctul de a clădi sisteme.

Durerea lui cea mai mare era că la 73 de ani, când și-a scris memoriile nu mai era capabil să citească, să scrie, să mediteze. Dicta timp de 10 minute și apoi se oprea să se odihnească. Dicta câte zece minute de 4-5 ori pe zi. Simpla lectură îl obosea, ca și cum ar fi studiat.

Dacă citea câteva minute mai mult, apoi nici cu opii obișnuit nu mai putea să doarmă. Ceva mai mult, nici nu mai putea să asculte. Când se afla în salon, obligat să stea cu mai multe persoane, avea un mic aparat cu care își astupa urechile.

Bineînțeles că nu se mai ducea nicăieri de multă vreme. Cu vreo 6 ani mai înainte, de oarece îi plăcea mult muzica, primise cadou dela Carnegie un piano. Spencer vorbi cu un pianist, care să vie la el să-i cânte o dată pe săptămână. Dar după două ședințe, a renunțat să mai audă concertul acesta.

SONETUL LUI ARVERS

Viața mi are o poveste, sufletu-mi e-adânc mister
O iubire ce nu noare într-o clipă zămistită
O divire fără margini ce-am păstrat-o lămuită
Și nici dânsa, vinovata, n-o va ști, nu pot să sper...

Mergând, așa, pe urmă-i ca umbră pururi nezărită
Mereu voi fi de ea alături, și totuși, vai! mereu stingher
Iubirea-i să nu mi-o deie, eu să nu 'ndrăznesc să-i cer,
Ast-fel voi sui calvarul vieții ce mi-a fost ursită.

Iar dânsa, tot aceeași, dulce, gingașe ca floarea,
Pe acelaș drum va merge, făr' s'audă, vișătoare,
Sromul dragostei ce vântul de sub pașii ei culege.

Credincioasă tainei sale, — austeră legătură —
Ea va spune citind versul plin de'ntraga ei făptură:
«Cine-o fi femeia asta?... Și nimic nu va 'ntelege.

Verax

SCHIȚE RURALE

Impresii

În drum spre orașul V., într'unul din trenurile secundare din județul P., compartimentul „de a'ntâr“ asemănător unui vagon S. T. B. e ocupat de mine și de o doamnă grasă, roșie și care a completat restul locurilor și colțurile compartimentului cu coșuri, legături, pachete, șiruri de covrigi cu susan, fructe, etc.

Stația P; trei minute.

— Vai de mine d-le, numai atâtă?

— Probabil, doamnă.

— Iați-tă pacostea naibil! D-le conductor mai oprește puțin. Cine fmi ia pachetele mele? Fiul fiu! fiu! Nici hamal, nici nimic și puturoșu dă Ion nicăieri! Fiul fiu!

Răd fără să vreau.

— Domnule, dacă ești bun, ajută-mi colea nițel să pleacă, măcă, trenu cu mine, nedescărcată!

Pui mâna p'un coș, îl scot până la scara vagonului și îl las.

— Mulțumesc, da vez 'mneata că mai am un șal pă canapea șt un pachet cu ghețe pentru niște fini — dă-le maică 'noa.

I-le dau.

Descărcată de bagaj, rămânc pe așa zisul peron suflând enervată.

— Auzi d-ta, vine omu plin dă bagaj și 'mnealor doar două minute! Am să-i spun lui Mihalache al meu, ce va să zică asta?

Pornim iarăși.

— Cine rămâne la V., biletele vă rog!

Dau biletu. Îl ia, îl impunge c'o undrea, înșirându-l cu alte „jumătăți“ la un loc.

Sosim.

Peronul plin de soldați întorși din permisie, țărani grăbiți, câteva „fete“ ale elitei orașului și... un vânzător de „americane“.

Ies dincolo de peron.

de oarece toată noaptea nu mar putea să doarmă.

Cea mai mare geție a lui Spencer la 70 de ani era aceea de a nu se plictisi. Căci ce să facă un om care nu poate să citească, să scrie, să vorbească, să auză vorbind, să auză muzică, un om care obosea și când se plimba cu trăsura.

Boala aceasta nu o pune el numai pe socoteala bătrâneții și are dreptate, de oarece sunt oameni, care la 70 și 80 ani petrec încă, sau cel puțin pot să citească, să scrie. Spencer trăise însă prea intens, uzase prea mult creierul și substanța nervoasă. Dar pe lângă aceasta mai era ceva.

El nu fusese bogat și nici vreun venit nu avea. A avut vreo 2 moșteniri ce i-au permis să se ocupe numai cu filosofia, dar moșteniri neînsemnate și — apoi erau vremuri când nu avea nimic. Când s'a făcut celebru, când scrierile lui au început să se vândă și să-i aducă un venit, Spencer era deja bătrân și epuizat.

Necazurile bănești au fost și ele una din cauzele că nu s'a însurat, cu toate că după părerea altora, o personalitate puternică se manifestează în orice împrejurări, ori cât de puternice. Oamenii de geniu în general, sau nu au fost însurați, sau au amărât viața femeilor lor. Carlyle care era un om de geniu, dar și tipul maniacului și-a torturat pe biata lui femeie, femeie inteligentă, învățată, fără cel puțin ca el să-și dea socoteală. A aflat aceasta din jurnalul ei, dar pre târziu, când ea murise. Nu, oamenii cari au ceva în creierul lor și care vor să-și concretizeze gândurile, nu sunt tocmai comozi pentru cei care îi înconjoară. Noroc că sunt rari și că societatea e formată din tipul oamenilor mediocrii.

Victor Anestin.

Birjarii din satul P., vreo 5 la număr, singuri, fără mușterii, se reped spre mine.

— Aici dom'le G. ia-mă și pă mine odată — doar cu Anton, cu Anton — ce naiba, noi parcă s'tem ciumați! S'apăi iel a venit azi cu vreo 12 inși în birje, până și'n codirlă erau vreo trei.

— Hai măi Costeo, hai și cu tine. Mai ești cu cineva?

— Cu 'mnezeu boerule. Poate o mai pica vr'unul pă drum.

— Va să zică mergem?

— Mergem boerule.

Trăsura pornește.

— Hi caii, hi băcți, hi tată măi, hi!

Clopotete dela cai bălângănesc asurzitor, trăsura hotărânceste într'una și de n'aș fi „în fund“ m'aș împeștrita grozav la intestine.

— Ho caii, ho tată ho, să loăm d'ale gurii — neică ho, ho!

Oprim.

— Ce e Costeo?

— Păi ce să fie boerule — iacă fmi dete bietu Radu a lui Pralca să-i cumpăr vreo doi baboiași — că e lănit de tot dă boala săracu. S'apoi să-mi iau și eu d'un crăpcean că de... om iești, ș'apoi noi să știi d-ta boerule, noi aștia birjarii — trăim bine... bodaproste. S'apoi dă când cu bietii ăia — avantiștii ăia, de! — ne-am mai lepădat și noi de spurcăciunea aia de post, cu fasole și măligă rece. A mai înviorat oamenii boerule, zău așa — na!

— Ce spui Costeo! Te pomenești că te-i fi făcut și tu „avantișt“ dăia, ha?

— Apoi numa, că ce-oi tângui boerule, și ț-i-o sunce cu pătorania mea cu avantiștii. Numa' nițel să iau — d'ale' gurii — pâine, crăpceanu, pentru Radu...

Și dispăru în dreptul unei ghetete de lângă podișca vâlcetei din mijlocul orașului.

Aștept.

Iată-mă în drum spre P., singur cu un „avantișt“ cum zic ei, sau dacă nu complet în perspectiva de a deveni ca alare.

Și-s curios. Adventismul în regiunea noastră face zilnic adevă, cu toate opunerile administrației, justiției și mai ales jandarmilor.

Ghincu.

A apărut

IERUSALIM

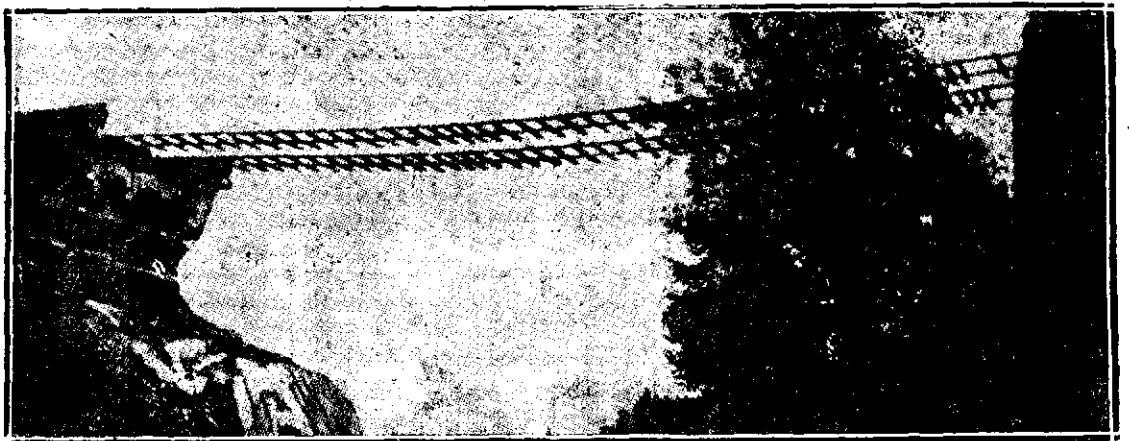
DE

V. MESTUGEAN

Descrierea completă a orașului sfânt și împrejurimilor, cu numeroase ilustrații, pe hârtie velină.

Preț 1.50

La librării, depozite principale de ziare și la Administrația ziarului „Universul“.

Un pod distrus de austriaci în Galiția. Printr'o întâmplare curioasă șinele și traversele au rămas

SONETE

I

De ce stai tu atât de visătoare
Și-o lacrimă în ochii tăi se vede:
De ce, când lumea toată azi te crede
Drept cea mai fericită muritoare?

Ori suferi fiindcă vezi cum ți se pierde
Voioasa tinerețe, ori te doare
O taină tristă și nepieritoare?
În nimeni nici odată nu te 'ncrede,

Mai bine e să suferi în tăcere
Chiar când iubești, copilă visătoare,
Și nimănui să spui a ta durere.

În urmă vei vedea ce farmec este
Târziu când anii or să te 'mpresoare
În a luhirii tainică poveste...

II

De ochii tăi eu sunt așa departe
În seara asta rece și senină,
Încât mi-e inima deodată plină
De gânduri negre, jalnice de moarte.

Și-acum când știu c'o lume mă desparte
De ochii și făptura ta divină
Și știu că veșnic îmi vei fi străină,
Că toate gândurile-mi sunt deșarte,

Că viața-mi se va scurge în durere; —
Evoc în trista mea singurătate
Flința ta cea plină de mistere...

Și plâng apoi și-n timp ce mă străbate
Fiorul van al dragostei stinghere —
Ascult la vântul toamnei care bate...

Constantin A. I. Ghica

Literatura rusă

FATALITATE

de N. ȘNECOV

Bagdatul scilipea de lumină. Bătrânul calif Harun-Al-Rașid invită la o serbare pe toți amicii și subalternii săi. Marele vizir nu mănăcă, nici nu dormi câteva nopți ocupându-se exclusiv numai cu aranjamentul palatului în vederea serbarei.

Serbarea începu. Dar iată că vizirul se apropie de calif cu o înfățișare rigidă și acoperită de o paloare indurerată, tremurând de groază.

— Mărite stăpâne — prinse a murmura vizirul, — vă implor de a-mi da permisiunea să plec. Trebuie să plec imediat călare... Voiesc să pun șeile pe cămile și să plec departe în colo spre Siria.

Bătrânul calif își ridică privirea spre vizir întrebându-l mirat.

— De ce te zorești, fiul meu? Nu e cuviincios să-mi părăsești invitații, serbarea a început deja. Cine te supără?

Iar viziru cu vocea tremurândă îi răspunse:

— Tocmai întâlnii în drum pe îngerul morții; m'a privit fix și înțelesei că mi s'a apropiat sfârșitul, în cât dacă nu mă voi grăbi să plec, voi muri.

— Dacă e așa — spuse califul — atunci du-te cu pace. Alah să fie cu tine!

Vizirul, plecă călare.

...În aceeași seară califul întâlni și el pe îngerul morții și-l întrebă de ce și picni privirea atât de scrutătoare asupra vizirului?

Îngerul îi răspunse:

— Mă mirai, grozav, întâlnind la serbare pe vizir, deoarece pentru mâine am primit ordin că moartea o să-l ia pe drum spre Siria.

Miluță Simion.

Orașul Rathal de lângă Reims, în urma bombardării artileriei germane

ARTA ȘI ARTIȘTI

EXPOZIȚIA PICTORULUI I. ȚINCU

După o neliniște apăsătoare ce îndemna pe toți artiștii noștri la o rezervă, cel puțin păgubitoare activității unora din ei. — după ce mulți au prgeetat, gestul hotărât al câtorva le-a indicat tuturor adevărata linie de conduită, în asemenea vremuri. Mai ales că împrejurările acestea s'au dovedit cu atât mai prielnice manifestărilor artistice de la noi, cu cât cea mai mare parte din amatorii expozițiilor artistice de aiurea, rămânând în țară, sau mulțumit cu ceea ce puteau găsi aci.

Iar succesul neobișnuit cu care a fost încoronată activitatea pictorului G. Petrașcu, le-a putut indica și altora perseverarea pe calea muncii îndârjite, ce trebuie să secundeze activitatea ori căruia artist.

Pictorul I. Țincu.

Încă unul din cei ce au muncit și muncesc cu osârdie este și pictorul I. Țincu, ale cărei expoziții trecute i-au stabilit o reputație, pe care, firește, nu și-ar putea-o desminti.

În expoziția, deschisă acum în „Sala Exarcu”, de la Ateneu, pictorul Țincu, dovedește că i s'a cuvenit faima de care se bucură, ca unul din cei mai conștiințioși realizatori de „plein-air”-uri.

Cu această notă caracteristică se infățișează pictorul în cele mai multe, din cele aproape o sută de pânze, expuse acum.

Deci, peisagii destule, atacate cu o vervă coloristică, asemănătoare, unora din efectelor de culoare, predilecte „maestrului de la Câmpina”.

Dar, într-o cât urmile lui Grigorescu sunt acelea ale țării noastre și într-o cât armonia e restabilită în lucrările pictorului Țincu — nu-i de mirare ca asemenea apropieri să fie tocmai în favoarea lucrărilor lui.

Tratarea sinceră a subiectelor atacate, cu o desinvoltură de penel, ce exclude adesea, insistarea în detalii, îi și dă ghes pictorului să-și desvolte, în cele mai multe lucrări, subiecte lipsite de atracțiile lucrurilor mărunte.

Perspective întinse, predominante de bulbucături de nori vagabonzi; este o pajiște scăldată în soare, sau vre un tapșan adormit în penumbra unui desis; ici, colea este o siluetă omenească și apoi arătări simpatice de case în stil românesc ce amintesc studiile făcute de pictor, în preajma clădirilor din „Parcul Carol I” — iată o sumedenie de subiecte pentru lucrări atrăgătoare, pentru un ochi experimentat.

Dar ce să spunem de un alt subiect, atacat cu succes de pictor, de dragălașele capete de copii, din a căror realizare și-a făcut pictorul o predilecție?

Tot așa și cu micile studii de interior: în care predomină simțul inerent al armoniei — ce trebuie să precumpănească în asemenea lucrări; și apoi câteva studii de rând, realizate cu o fină intuiție a efectelor de culoare necesare în asemenea lucrări.

Demne de relevat sunt câteva răsufite capete de studiu și mai ales, o compoziție interesantă — „La războiu”, în care vedem trei femei, în fața unui războiu de țesut; câte trele realizate cu o conștiințiozitate, ce denotă studiile îndelungi depuse de artist în execuția acestei lucrări —, expuse mai de mult, în faza de concepție.

Această compoziție scoate și

mai bine în relief pulerea și dragostea de muncă a acestui artist, care prin modestia lui a și reușit să dea, pe încetul, măsura adevăratelor sale calități.

În genere, expoziția aceasta statornicește reputația de care se bucură pictorul I. Țincu, și dă tuturor chezașia unei activități și mai unitare, lipsite de orice fel de înrăuriri, oricât de ademenitoare ar fi ele, — mai ales fiind vorba de un temperament de pictor ce nu și-a desmintit adevăratele sale predispoziții.

Așa că pe urma acestei expoziții se poate cu drept cuvânt aștepta oricine la adevărate revelații din partea unui artist stăpân pe mijloacele artei sale.

Ion Gruia

Convorbiri științifice

CINEMATOGRAFUL

D-nii George Olărașu și Constantin Răuleț, au publicat o broșură intitulată „Chemarea cinematografului”, în care se ocupă de ce e cinematograful în prezent și ce ar trebui să fie. E un lucru cunoscut de altfel, că pentru ca să atragă cât mai mulți musterii, cinematografele din toată lumea, ațelergă la cele mai scandaloase mijloace.

Autorii, remarcă cu drept cuvânt, ceea ce am spus și noi aiurea, că la cinematograful au mare succes, melodramele pe care featrele le îngropaseră, pe care publicul le uitase. Romanele cu detectivi, pumnale, otrăvuri, violuri și nenumeratele crime, puse la modă de Conan Doyle, Maurice Leblanc și alții care s'au îmbogățit de pe urma acestor năzdrăvăni, continuă să îmbogățească și pe cei cu cinematografele. Simplită neustorie, oameni de afaceri, ci nu pot să aibă în vedere cel mai mic ideal. Singurul lor ideal e acela de a se îmbogăți cât mai repede, exploatarea curiozității bolnăvicioasă a copiilor, isteria unora dintre femei și neputința bătrânilor. Pentru acest public, scenele picante sunt cele mai delicioase. Cămașa elegant ridicată și aruncată cât colo, e un ațățător, care pe pânza cinematografică e tot a-

tât de periculos ca un viciu ascuns.

Și cu toate acestea îndrăzneala exploatareilor e mare; ei se simt tari din cauza viciilor pe care le-au sădit în bieleții spectatori, pe care-i vezi alergând pe bulevarde și pe toate stradele unde se află cinematografe, ca să-și sature ochii cu toate privilegiile oprite.

E drept că nu poți să moralizezi publicul dintr'odată, e o afacere de cultură și drumul culturii e lung, cere multă pregătire. Dar cinematografele actuale servesc ca alătătoare și asta nu ar trebui să fie permis.

Se spune că veul acesta a adus cu el o sporire a boalelor nervoase și e drept, căci e prea mare numărul indivizilor, care nu fac nimic, al celor care-și plimbă prostia și neurastenia, imbecilitatea și ignoranța pe la toate cinematografele.

Un film melodramatic, ca și unul cu scene picante, au același efect, deșteaptă sentimente josnice, irită nervii cei prea slăbiți, distruge judecata și lasă pe bieleții indivizi pradă simțurilor lor.

Din acest punct de vedere revolta celor doi autori e lesne de înțeles și merită toată aprobarea celor care văd în viață și altceva decât desfrâu și zăpăceală.

Am văzut părinți în toată firea, care împreună cu copilașii lor colindă într-o zi numai 3—4 cinematografe; am văzut elevi de liceu, care și-au făcut un buget de 30—40 lei pe luni numai pentru cinematograful.

E o falsificare a concepțiunii vieții, e o eroare colosală a simțurilor, e o îndrumare pe calea degenerării și doar nu acesta ar fi rolul cinematografului.

S'a încercat nu știu cine să instaleze un cinematograful cu filme științifice. Dar acei care au încercat acest lucru erau tot așa de ignoranți ca și colegii lor, nu au știut să aleagă, nu au știut cum să prezinte filmele și cinematograful, după cum era și logic, a fost închis.

Am încercat însă aceleași filme dar am introdus mici conferințe de 15—20 minute și au reușit.

Dacă n'am continuat, cauza e că sala era prea mică și numărul auditorului creștea într-o proporțiune uimitoare.

E o artă ca să faci educația publicului, o artă tot așa de grea, ca și aceea de a crește copii, de aceea acest lucru nu poate să-l faci un nepregătit, un ignorant.

Cât timp directorii de cinematografe se vor încăpățâna să conducă cinematografele cu inteligența pe care o au, rezultatele materiale vor spori, dar cele morale vor fi desastroase. Cum te făcea înainte vreme ziarist, sau actor, dacă nu vrei să mai înveți carte, așa astăzi te faci director de cinematograful.

E o meserie rentabilă, dar care nu face deloc cinste celor care împing bunul public spre zăpăceală și desfrâu.

Victor Anestin

Pentru orice reclamațiune sau schimbări de adrese, d-nii abonați sunt rugați a atașa și una din benzile cu care primesc ziarul „Universul Literar”, contrar, reclamațiunea sau schimbarea de adresă nu vor fi rezolvate.

EX-LIBRIS

Garoafe roșii, poezii de Claudia Millian. Pentru amatorii de senzații noi, volumul de poezii al d-nei Claudia Millian va fi un puternic izvor de asemenea senzații. Tema mai tuturor poeziilor cuprinse în „Garoafe roșii” e iubirea, dar nu iubirea aceea azi demodată, în care amantul suspină privind luna și stelele și așteptându-și iubitele, ci aceea care e cantată în strofe ca cea de mai jos:

*Sub pleoapele-mi livide, accente violete
Explică nebunia și strania răscoală
De friguri și căldură, halucinații și sete
Ce cu îndemnări de bestii se sbăt pe carnea goală.*

Sau:
*„Culcată—aproape goală pe blâni de Merinos —
Trăești pierdută 'n vise, o noapte din Lesbos,
Sculptând în colțul gurii un zămbet voluptuos*

Bine înțeles, ca să scrii asemenea versuri, trebuie să ai și curaj și talent și autoarea le are pe amândouă aceste calități. Dacă domină erotismul la fiecare rând, aceasta nu poate să supere pe cei care caută în poezie, o altă viață, mai colorată, mai intensă. În „Vorbea o pisică”, o simfonie a dragostelor pisicești pe acoperișuri, se exprimă mai bine ca oriunde d-na Claudia Millian, când lasă pe pisică să spună:

*De veacuri se frământă o singură idee:
E viața reînnoită cu-a nervilor revolta,
E dragostea ce doare, e strania femeie
Și e pământul negru care nouă lui recolta.*

În orice caz, cu tot erotismul exagerat, autoarea e mai aproape de părerea că viața e interesantă, că merită să fie trăită, cel puțin pentru intensitatea senzațiilor ce-ți procură și în acest caz, prețuiește această părere mai mult, de cât a celor care-și plâng viața în toate genurile literare.

Cărți postate, poezii de Petre Lyrel. De ce acest diminutiv? Nu știu. A-ți alege ca pseudonim un diminutiv, par'că e o slăbire a demnității bărbătești. În orice caz

versurile nu fac să se șteargă impresia urâtă ce-ți lasă pseudonimul de „Lyrel”. E o serie de plângeri pe toate tonurile, că poetul nu mai e iubit. E în adevăr o nenorocire literară, căci dacă „Micuța” l-ar fi iubit, nu ar mai fi apărut acest volum de versuri, din care extrag perle ca:

*Măine pe răcoare
Am să te sărut.*

Pe răcoare! Aceasta ar dovedi că poetul e gras, e sankilos și nu poate practica sportul sărutatului de cât pe timp răcoros. Iată un om care nu se poate îndrăgosti de cât la polul nord, sau la cel sud.

„Ce n'am da să-l trimetem cu Peary și Amundsen”.

Că n'are încredere în dragostea sa, ne-o declară cu sinceritate, când spune:

*„Te-oi iubi mereu
Te-oi lipsi mai tare
De grunzul meu...
Și apoi vor trece
Monoton și greu*

Păcatul mărturisit e pe jumătate iertat, dar pentru ce să-l dai și publicității.

Dar știu că nu-l voi face să-și renege copiii, știu că nu se va lăsa de poezii, căci vorba d-lui Lyrel:

Zadarnice's toate 'ntr'un suflet pustiu.

Sufletul soldatului de Gabriel Urzică-Borzești. O scriere de actualitate, care e dedicată șefilor de companii, baterii și escadroane. Găsim proză și versuri, cu privire la disciplină, onoarea militră, curaj și bravură, etc. Stilul e clar; numeroase anecdote din timpul războiului de la 1877 fac ca citirea acestei broșuri să fie și mai interesantă.

Războiul cel mare de Mihail Lungeanu. Sub titlul de mai sus, d. Lungeanu a strâns la un loc câteva articole publicate de d-sa prin ziare și reviste. Toate sunt referitoare la războiul actual, Germania fiind aspru dojenită pentru grelele consecințe ale războiului pe care l'a provocat.

E și un articol mai interesant, intitulat *Fii lui Zaratuștra*, un rezumat al unei scrieri a lui Nietzsche.

Rezumatul îl face d-se după un studiu al filosofului Poullée asupra imoralității lui Nietzsche; am fi preferat ca d. Lungeanu să fi citit chiar d-sa *Also sprach Zaratuștra*, căci e cam delicat lucru

să vorbești despre Nietzsche luându-te după comentarii lui, care au toți diferite criterii pentru a judeca o asemenea carte curiosă. Câtefelte articole, pline de patriotism, scrise cu arănt, dar articole ocazionale, care nu vor trăi în broșură mai mult de cât într'un ziar.

Albert

1907

— Amintire —

Era o liniște adâncă în dimineața acelei zile. Frigulețul din Martie făcea ca întregul ploton însărcinat cu paza eșerei de răsarit a Băileștilor să se grămădească cu ofițerul în jurul unui foc ce-l alimentau din gardul unei case dărâmate de un obuz.

Era liniște în adevăr, dar o liniște asemănătoare cu acelea ce prevestesc furtuna. Ceva neobișnuit domnea pretutindeni.

Soarele, care roșu-purpuriu, începuse a urca pe bolta cerească, părea că e îngrozit de fiorii morții ce dominau județul nostru, mai groaznic ca în alte părți.

Din spre gară se auzi de odată un sunet de gornist, răgusit, tremurat — sunând atacul. După aceea încetă sunând adunarea.

— Ce e?

— Revoluția — șopteau soldații.

„La arme” se auzi glasul ofițerului poruncitor, ceva cam emoționat însă.

Într-o clipă soldații erau gata. Procurorul un băiat pe cât de gentil, pe atât de conștiincios, sări și el de sub un pățul unde ațipise în niste paie.

— Ia uită-te, Rasovicene! se adresă ofițerului scuturându-se de paie.

Replica acestuia deși banală fu însă bine găsită: à la guerre comme à la guerre!...

Pe șosea se vedea venind o ceată numeroasă de țărani, femei cu prunci la sân, bătrâni albiți, flăcăi vânioși, fiecare cu coasă, secure, bătă, pușcă.

Mă rog, cu ce i-a apucat „revoluția”?

Soldații în linie barau șoseaua. Gornistul sună:

„Stai!”

Poporul se opri, nu erau între noi de cât 600 metri.

Tocmai acum ești la iveală un popă, popă de cei cu barba roșie, care la gât purta o basma slăcojite — culoarea sângelui ce era să se verse; crucea, sfânta cruce — cu care botera creștinii — luca în mâinile lui.

— Oameni buni, cătați-vă de treabă, o să fiți împușcați! — grăi procurorul destul de tare.

Lumea nu ascultă, gornistul lor (aveau și ei unul) — îl cunoșteam, oamenii îl numiseră „butoi” — pentru că toată ziua nu mai ieșea din cârciumă, fusese gornist la vânători.

Se umflă ca o broască și începu să sune atacul.

N'am auzit niciodată strigăte mai desperate, răgete ce nu le poți defini, — păreau nebuni!...

Glasul popei predomină:

— Pe galonari, fraților!...

„Încăreți arm!” comandă ofițerul.

„Foc de salvă! La ochi! Dați foc!”

Parcă o singură pușcă a tras, nimeni nu căzu însă, după poruncă, trei gloanțe trebuia să le tragă în sus.

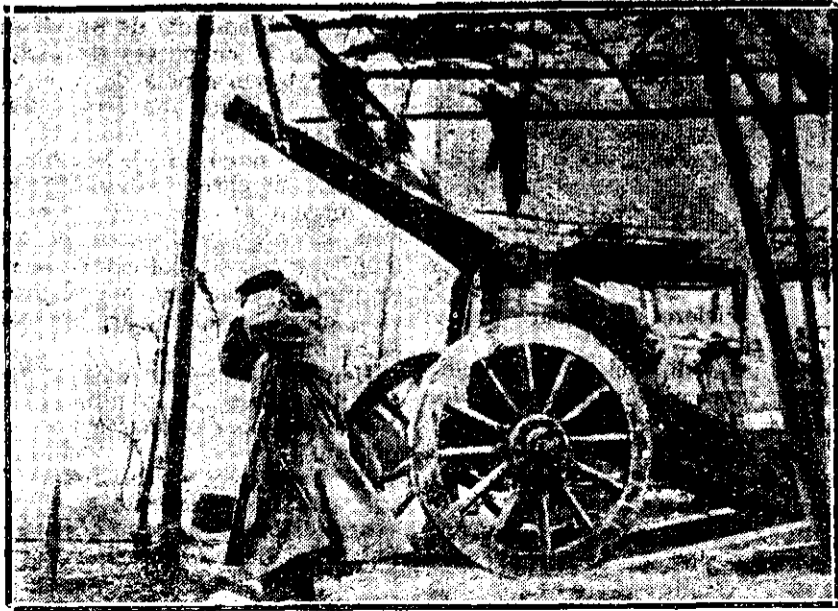
Mulțimea se apropie la 300 m.

Popă striga:

„Fraților! Domnul fca cu voi! Înainte! copiii noștri nu trag în noi!”

Și din nou: atacul, răcnete, pistoale...

„La ochi, foc!”

Un tun greu austriac, în momentul aruncării unui obuz

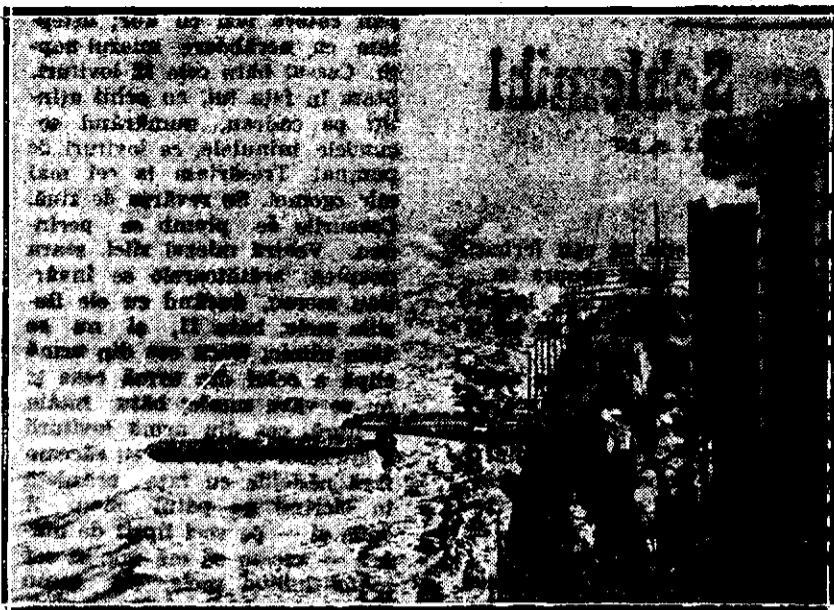
Ca spicele de seceră căzură sătenii, o singură salvă și cel puțin 300 ingenuchiară. Primul negresit fu popa!

Femei, bătrâni, făcăi — manlicherul nu i-a cruțat. Restul fugiră aiurii.

Când m'am apropiat cel d'ântăi la care mă uitai fu popa. Era ciuruit de gloanțe în ochi, gură, piept. Crucea o ținea strâns în dreapta...

Când l'au îngropat, i-au făiat degetele ca să-i ia crucea — crucea pe care i-au pus-o la capătul mormântului.

Jack Căpitanaș, Craiova

Lansarea unei torpile

Viața artistică și literară

Este o revistă „Adevărul bisericesc”, care cea dintâi până acum din publicațiile muncite pe acest țărâm, ne-a procurat o satisfacție, aceea de a vedea scrise într-o limbă arhaică curată și în stilul minunat al marilor noștri ierarhi scriitori, pagini frumoase. Episcopul Argeșului, Calist, comunică impresiile sale dintr-o călătorie la locurile sfinte.

Ne-a impresionat forma evocativă a sfintei Fecioare: „Floarea cea nevăzută, care prin feciorie pururea înfloreste; floarea cea cu bun miros, care a născut pe cel frumos cu chipul; floarea care a adus rod pe Christos Domnul”.

Notând ultima însemnare cu caracter religios, am fost atrași către o observație răstrântă asupra unei scrieri de aceeași natură.

E vorba de o publicație ieșită de sub pana părintelui Mălăești, „Primul omor”. E povestea lui Cain și Abel.

Cine a citit vechiul testament și convins de toată taina dramatică închisă în această povestire episodică, trebuie să fie convins și să dovedească atâta talent literar, încât utilizând toată bogăția imaginativă, să înfățișeze perspective așa de largi și de sincere corepunzătoare conștiinței moderne, încât dacă nu determină, cel puțin să dispună spre un misticism necesar.

Autorul însă e un om învățat numai care nu poate împormanta prea ușor talentul unui scriitor religios de marcă.

Elevii s'au certat și maestrul a intervenit.

După o polemică lungă, cu citate și terminologie dacă nu rigidă, în orice caz abstractă, cu invinuirii adjectivale tari și contradicții între generalitatea obiectivă și subiectivismul pasionat, între d-na Constanța Marinescu și Ion Trivale, a intervenit și d. Mihail Dragomirescu.

Victima a fost — cine putea să fie? — Eminescu. Căci comentariile didactice ale d-nei Marinescu și subtilitățile stilistice ale lui Ion Trivale nu se puteau aple decât asupra unui subiect mare, ca *postumele lui Eminescu*.

Dar intervenția d-lui Dragomirescu a fost interesantă din două puncte de vedere. Întâi, că d. Dragomirescu a rămas înarmat cu același armament critic, gresit și pretențios și al doilea, că după d. Dragomirescu toată lumea are dreptate, desi nu se împacă d-sa cu nimeni, nici chiar cu elevii săi, pe cari i-a învățat să euzele conform esteticii d-sale, din teoria poeziei.

În sfârșit, după ani de zile, timidul, dar poeticul talent literar al lui Valdan s'a mai manifestat într-o admirabilă poezie „Singurătatea”.

Actualitatea imbibată de navy-roza războiului, turburată de orice fel de svon, dispusă uneori la irascibilități tenaerare, ca apoi să primească glume ușoare, comune, brodate pe leme prea cunoscute serveste de motiv inspiratoriu autorilor de reviste dramatice.

S'au făcut până acum câteva, care jucate cu verva unor actori comici au avut succes. Așteptăm însă mai mult dela cele anunțate.

Miros de iarbă, piesă în trei acte de Hidalgo.

E o piesă scrisă sub înrâuririle, — dar numai sub înrâuririle curentului simbolist, imprumutat de un grup de tineri ieșeni, dornici de a citi cât mai mult și mai ales de a crea sub impresiunea lecturilor.

Piesa aceasta, frumoasă la citit, poate prin aceea că forma e prea aleasă, scuturată de episoadele de prisos și înfățișează un conflict de sentimentalitate întinsă între sufletul unei mame și fiica-sa.

Miros de iarbă ne-a lăsat impresia de a fi cea mai frumoasă dintre comediile de salon, care s'au scris direct în românește.

Bart.

Meșterul Strămbulescu a demisionat din juriul *Salonului* oficial, motivându-și aceasta pe faptul că Statul se desinteresează prea mult de artă. Din turnul lor de ivoriu, sârmanii preoți ai muzelor aici nu pot vedea că împrejurările de astăzi nu îngăduie o altă preocupare în afară de aceea a zilei de mâine. Și acest *măine* e un groaznic *rebus* când ne gândim că e vorba de destinele unui neam.

Cu tot acest vârtej de împrejurări nesigure, totuși *Salonul* — dacă vor îngădui evenimentele — se va deschide la 26 Aprilie a. c.

D. George Diamandi a venit bolnav din străinătate. Ziare'ne ne aduc însă bucuria că directorul general al teatrului se va restabili în curând. L-o dorim sincer și pe cât mai curând.

Principele Nicolae a vizitat Marția trecută atelierul din Parcul Carol al sculptorului Severin și i-a promis de a-i poza pentru un bust care va înfălișa pe Prinț în vestminte de Cerretaș.

Cercul Analelor anunță două sârbători artistice: una cu maestrul I. Nona Ottescu care va interpreta asupra *Marsilizeei*, cu concursul baritenului I. Athanasiu,

și alta cu d-na Suzanne Desprès și d. Lugué Poë. Va fi un nou omagiu adus geniului artistic și luminos al Franței.

Se anunță un nou festival artistic sub conducerea maestrului George Enescu care, înainte de înapoierea sa în străinătate, va cânta în folosul presei.

Oameni din Ardeal este titlul unei lucrări literare, apărută de curând, în care d. Iuliu Gurgea-Bradu ne înfățișează, — într-o limbă proprie și atrăgătoare, icoane simpatice, vesele sau triste, din viața fraților noștri de peste munți.

Este încă una din bunecle cărți care au apărut, în vremea din urmă, despre *Ardeal*.

Se vorbește de înființarea unei *Casa oficiale a Teatrelor*. Ideea ni se pare bună mai ales în urma ultimelor întâmplări dela Teatrul National.

Chestiunea merită să fie discutată și o vom face în curând.

Artiștii au început să-și aducă lucrările în vederea expoziției „*Finerimei artistice*” care se deschide la 29 curent.

Cu tot vârtejul împrejurărilor, artiștii noștri, afară de unele excepțiuni nenorocoase, isbutesc să-și desfășoare operele consacrate zilelor de pace.

L. L.

CRONICA VESELA

Bola L. P. S. Sale Mitropolitul

— Traducere din bulgărește —

Zace în pat și oftază, ca și când nu-i mai rămân de cât câteva clipe, până să-și dea obștescul sfârșit I. P. S. Sa Mitropolitul. În juru-i nimeni; doar Ion, feciorul din casă stă la capătăiul Sfinției Sale și privește pe acela ce-și trage sufletul.

— Of! of!... Ioane, băiete, sunt bolnav! Mor, Ioane!

— Nu te speria Prea Sfinție Părinte. Fața Sfinției Voastre o văz încă îmbujorată ca altă dată: bola e trecătoare.

— Of! Ioane! ia apropiere-te de mine, vreau să-ți spun, cam ce as dori să-mi gătești tu pe diseară.

— Spuneți, Sfinția Voastră!
— Du-te, Ioane, la căsăpie și alege o bucată bună de mușchiu pentru biftec. Alege-l ceva mai plin, gătește-l pe deasupra cu ce-

va ouă și lasă-l mai cu must. Știi, așa cum mi-ai făcut alaltăieri.... Of! Of! Ia seamă și nu uita, fă-i și ceva garnitură... of! of!... văd eu, văd că diseară n'o să poți gusta nimic!...

— Bine, Sfinția Voastră!
— Ascultă, Ionică, cumpără și niște carne fragedă pentru toată... să-mi gătești o tocană... ceva perișoare... ceva chiftele de celeam, dar să le pui și pătrunjel mai multșor și să le prăjești cu unt proaspăt... unt din cel adus eri de părintele Rădoi... of! of! iar n'o să pot mânca nimic diseară!...

— Stai, Ionică dragă, stă puțina... Vezi, când te vei înșoara, a-bate-te și pe la bucăria lui Zlate și să-mi cumperi ceva ierbe ceare... dar spune-i să-ți dea din aceea proaspete, ca bobul de linte... of! of! ce-o să mă fac că n'o să pot gusta nimic diseară!...

— Bine că n'am uitat: să-mi scoți din beciu și câteva sticle din vinul vechiu rubiniu, îngropate în nisip... Ai înțeles?

— Am înțeles, Sfinția Voastră
— Of! Of! Ia mai stai puțin, fă-tut ment!... Vezi, ia seama, când te înșoari, treci și spune-i ăleia... văd-vei aceeaia tinere... Mariaara Hagi Peucoff, să vină diseară acasă la mine să-mi tragă vinele gâtului... Of! Of!... văd eu, văd, că diseară iar n'o să dorm.

S. V. Donev.

Sacul cu glume

Nămintățile unei servitoare.

Doamna își aranja salonul, puind patru vase mari cu flori, în cele patru colțuri ale încăperii, iar în mijloc o jardiniară. Servitoarea, făcând curățenia de dimineață, mută toate vasele de flori și jardiniara, grămădindu-le în fața unei oglinzi mari care acoperea peretele din fund.

Stăpâna, surprinsă și supărată întrebă de ce a mutat florile din locul unde le pusese.

— Apoi să vezi, cucușică, răspunse iscusita, am băgat de seamă că d-tale, sărut mâna, îți plac florile. Și, dacă-ți plac, de ce să nu fie multe? Grămădite lângă oglindă, uite că sunt încă odată pe alătea, și 'n salon și 'n oglindă. Iar, dacă sunt îndoit p'alătea, a-dăogă trăgând pe nas aerul cu voluptate, parcă miroase și mai frumos.

În piața teatrului, un om graa peste măsură și greu de cel puțin 120 kilograme, se apropie găfâind de oboeală de un birjar. Vrea să se urce în trăsură și-i zice:

— Birjar, să mă duci la gara de nord!

Birjarul se uită chiorș de pe înălțimea caprii, la colosalul mușteriu și-i răspunde:

— Bucuros, dar nu odată tot. Să te-iau jumătate acuma și pe urmă să măntore să iau și restul.

Într-o ședință a Senatului asupra teribilelor desordine din 1907, un senator indignat se'ntoarce către un coleg și-i zice furios:

— Oamenilor acestora nesupuși trebuie să le arătăm dinții.

Iar colegul, respectabil bătrân foarte pașnic, îi răspunde:

— Da, amice, ai dreptate, dar vezi mai întâi dacă îi mai ai.

ADALBERT DE CHAMISSO

Pașaniile lui Peter Schlemihl

Roman tradus de E. MARIAN

— URMARE —

Ei nici nu visaseră că contele Peter se va gândi vreodată numai la copila lor, și iată că acum ei s'a și amorozat de dânsa și era iubit. Mama avu desertațiunea să creadă în putința unei căsătorii și să lucreze pentru atingerea acestui țel. Bunul simț al tatălui nu se legăna cu astfel de visuri. Amândoi erau incredințați de iubirea mea adevărată. Ei nu puteau face altceva decât să se roage lui D-zeu pentru fiica lor.

Mi cade tocmai în mână o scrisoare, pe care o am de pe vremea aceia dela Mina. Da, e chiar scrisul ei! Vreau să ti-o prescriu:

„Sunt fată slabă și neroadă; așa putea să-mi închipuiesc că iubitul meu, fiindcă îl iubesc din adâncul sufletului, nu va face nici un rău sârmanei fete. Ah! ești atât de bun, nepus de bun, fără seamăn de bun; dar să nu mă înțelegi greșit. Să nu faci nici o jertfă pentru mine, să nici nu-ți treacă prin gând să-mi jertfești ceva. Doamne! m'aș putea ură, dacă ai face-o. Nu, tu m'ai făcut nepus de fericită, tu m'ai învățat să iubesc. Pleacă!.. Mi știu doar soarta: contele Peter nu-i al meu, e al lumii întregi. Cu câtă trufie voiu auzi spunându-se: a fost aici, a fost acolo, a făcut cutare și cutare lucru; aici a fost binecuvântat, acolo a fost adorat. Vezi, când mă gândesc la asta, așa putea să fiu supărat pe tine că ai putut să-ți viți înalta ta măsură pe lângă o copilă simplă ca mine. Pleacă, altminteri, gândul acesta va face iar nenorocită pe aceea care, ah! e atât de fericită prin tine. N'am împletit oare o ramură de măslin și un boboc de trandafir în viața ta, ca în cununa pe care trebuia să ti-o ținem? Tu ești în inima mea, iubitu, nu te teme de a mă părăsi. Ce fericită voiu fi, ah! în culmea fericirii de a muri pentru tine!”

Poți să-ți închipuiești cât de mult mi-au stăpânat inima aceste cuvinte. I-am mărturisit că nu eram ce părea să creadă lumea; că sunt doar om bogat, însă nepus de nefericit. Un blestem mă apăsă, asta trebuia să rămâie unica taină între ea și mine, căci mai nădăjduiam să scap în curând de acel blestem.

Îmi amăra zilele gândul că puteam s'o târăsc cu mine în prăpastie, pe dânsa, care e unica lumină, unica fericire, togerul vieții mele. Atunci plânse iar că sunt nefericit. Ah! era atât de bună, atât de iubitoare! Ar fi fost nepus de fericită să se jertfiască cu totul spre a răscumpăra măcar una din lacrimile mele!

De altfel, era foarte departe de a înțelege pe deplin cuvintele mele; bănuia doar că sunt un prinț pe care-l prigonia soarta, sau vr'un om cu vază, iar plăznuirea ei fi depingea iubitul în culorile cele mai frumoase.

Intr'o zi îi spusel: „Mina, cea din urmă zi din luna viitoare îmi va schimba și hotărî soarta... Iar de nu, trebuie să mor fiindcă nu vreau să te nenorocesc”.

Ea și acunse la pieptul meu fața scaldată în lacrimi. „Dacă și se schimbă soarta, îmi va fi

de ajuns să știu că ești fericit; n'am nici un drept asupra ta... Dar dacă ești nefericit, leagă-mă de nenorocirea ta ca să-ți ajut s'o înduri”.

— Iubita mea, ce vorbe nesocotite și usurate ț-au scăpat de pe buze! Ia-ți-le înapoi. Mi cunoști nenorocirea, blestemul? Știi pe cine iubesti?... Știi ceia...? Nu vezi că tremur, că tresar din tot trupul de groază, că am o taină pentru tine?

Ea îmi căzu oftând la picioare și-mi refuși rugămintea cu jurământ.

Inspectorul pădurilor intrând atunci, îi spusel că am de gând ca la zintă a unei viitoare să-i cer mâna fiicei sale... Hotărâi data asta, fiindcă până atunci avea să se întâmple ceva ce ar fi putut avea înfrângere asupra soartei mele. Iubirea mea pentru fiică-sa era ne schimbată...

Bietul om se speria d'abinelea auzind astfel de cuvinte din gura contelui Peter. El îmi căzu de gât, și se rușină apoi foarte mult că avusese atâta îndrăzneală. Incepu apoi să-și arate temerile, îndofelile, părerile; vorbi de zestre, de viitorul scumpul sale copil. I mulțumii că m'a făcut să mă gândesc la toate acestea. Adăogai că voiam să mă așez în acel ținut unde părea că sunt iubit și să petrec acolo o viață lipsită de griji. „L rugai să cumpere pe numele fiicei sale cele mai frumoase proprietăți ce erau de vânzare prin partea locului ca să le plătesc eu apoi. Cu acest prilej putea sluji mai bine ca oricând de tată logodnicului fetel lui. În sărcinarea asta îi dădu mult de furcă, căci pretutindeni îi luase înainte un străin; de aceea cumpără moșii numai pentru un milion.

I dedeam aceste îndeletniciri, spre a-l îndepărta; întrebunțam și mai înainte astfel de vicisuguri nevinovate, căci mărturisesc că uneori mă cam stânjenia. Buna mamă era cam surdă și nu ca dânsul gelos de cineea de a distra pe domnul conte. Ea se amestecă totuși; fericirii părinți stărniră să petrec mai multă vreme la dânsi. Eu nu puteam însă întârzia o clipă, căci vedeam luna răsărind.

Vremea mea trecuse.

În seara următoare mă dusei iar în grădina inspectorului pădurilor. Mi aruncasem mantaua pe umeri și-mi lăsasem pălăria peste ochi. Mă apropiai de Mina; cum mă zări, tresări fără voce. Atunci îmi adusei aminte de acea noapte îngrozitoare când m'arătasem pe lună fără umbră. Fusese ea într'adevăr.

Mă recunoscuse oare și dânsa acum?

Era tăcută și părea cufundată în gânduri. O greutate nepusă mi apăsa pieptul. Mă sculai și dânsa se aruncă scaldată în lacrimi la pieptul meu... Plecăi.

De atunci o găsim adesea în lacrimi. Sufletul îmi era din ce în ce mai copleșit de măhnire; numai părinții păreau în culmea fericirii.

Se apropia ziua fatală, plină de îngrijorare și posomorâtă, ca mouri de furtună. Veni și ajunul; abia îmi mai puteam trage

sufletul. Din prevedere umplusem câteva lăzi cu aur; așteptam cu nerăbdare miezul nopții. Ceasul bătu cele 12 lovituri. Stam în fața lui, cu ochii ațintiți pe cadran, numărând secunde, minute, ca lovituri de pumnal. Tresăriam la cel mai mic zgomot. Se revărsa de ziua. Ceasurile de plumb se perindau. Veniră miezul zilei, seara noaptea; arătătoarele se învârtiau mereu, ducând cu ele iluziile mele; bătu 11, și nu se văzu nimic; trecu cea din urmă clipă a celui din urmă ceas și nu se văzu nimic; bătu întâia lovitură, cea din urmă lovitură a miezului nopții, iar eu zăceam fără nădejde cu fața brăzdată în lacrimi pe patul meu. A doua zi — pe veci lipsit de umbră — aveam să mă duc să cer mâna iubitei mele. Un somn greu îmi închise ochii spre ziua.

V.

Era încă de vreme când fui trezit din somn de o ceartă vie locată în antreu. Trăseși cu urechia. Bendel nu-l lăsa pe Rascal să intre în odaia mea, iar aceasta din urmă spunea sus și tare că nu primește porunci de la ei și voia să intre cu orice preț. Bunul Bendel îi arătă că dacă astfel de vorbe ar ajunge până la urechile mele, și-ar pierde de bunăseamă un loc atât de bun. Rascal îi amenință cu bătaia dacă îl mai ține multă vreme și nu-l lasă să intre.

Mă îmbrăcasem pe jumătate, deschisei furios ușa și mă repezii spre Rascal:

— Ce vrei, pungașule?

El se dădu doi pași înapoi și răspunse cu cel mai mare sângerece:

— Vreau să vă rog umilit, domnule conte, să mă lăsați să vă văd odată umbra. Poftim, soarele luminează atât de frumos curtea.

Rămăsei că trântit. Stătui mult până să-mi recapăt graiul. „O slugă să-și batjocoriască stăpânul!”

El îmi răspunse:

— O slugă poate fi om foarte cinstit și să nu vrea să slujască pe un om fără umbră. Plec dela d-voastră.

Trebui s'ating alte coarde.

— Însă, Rascal, dragă Rascal, cine ți-a băgat gândul asta nenorocit în cap, cum poți să crezi?...

El urmă pe acelaș ton: „Unii spun că n'aveți umbră... Ca s'o scurtăm, ori îmi arătați umbra, ori îmi dați drumul”.

Bendel galben ca ceara și tremurând, dar mai stăpân pe sine decât mine, îmi făcu un semn. Atunci îmi adusei aminte de puterea demolitoare a aurului; dar și ei îți pierduse țâria, hotomanul mi-l aruncă la picioare.

— Nu primesc nimic dela un om fără umbră, zise el îmi întoarse spatele și plecă înțet, cu pălăria în cap, fluierând un cântec. Eu și cu Bendel stam ca înlemniți, uitându-ne după dânsul, încremențiți.

Cu inima zdrobită și cu moartea în suflet, mă pregătam în sfârșit să spui ceva și că mă înfățișez în grădina inspectorului de păduri ca un răufăcător în namtea judecătorilor săi. Mă dusei sub întunecosul frunzar, căruia i se dăduse numele meu, și unde dânsa trebuia să mă aștepte și de astădată. Mama mă întâmpină veselă și fără grijă. Mina sedea acolo, palidă și frumoasă ca întâia zăpadă, ce sărută uneori toamna cele din urmă flori și se topește îndată în apă amară. Inspectorul, cu o

hârtie scrisă în mână, umbra lute de colo până colo și părea a se stăpâni cu mare greutate ceia ce se vedea după felul cum schimba fețe-fețe, ei de obicei atât de liniștit. Veni spre mine cum intrai și ceru în cuvinte întrerupte să-mi vorbească în tre patru ochi. Alea, pe care mă pofti să-l urmez, ducea într'un loc deschis a grădinei bine luminat de soare, cazul mur pe un scaun. Urmă o lungă tăcere, pe care nici chiar buna mamă nu îndrăzni s'o curme.

Inspectorul urmă să umble de colo până colo; deodată se opri tăcut înaintea mea, se uită iar la hârtia pe care o ținea și mă întrebă cu o privire scrutătoare:

— Să fie adevărat, domnule conte, că un anume Peter Schlemihl nu ți-ar fi tocmai necunoscut?

Eu tăcut.

— Un bărbat foarte cum se cade și înzestrat cu însuși alese...

El aștepta răspuns.

— Și dacă aș fi chiar eu acela? zisei.

El urmă iute: Un om care și-a pierdut umbra!

— O, presimțirea mea, presimțirea mea! exclamă Mina; da, știu de mult că n'are umbră! și se aruncă în brațele mamei sale care speriată o strângea la piept, dojenind-o cu asprime că păstrase spre nenorocirea ei astfel de taină. Dânsa însă se prefăcuse, ca Arethusa, într'un izvor de lacrimi, care țâșnea și mai tare la auzul glasului meu.

Și ai avut nespuse nerusinare să mă înșeli pe mine și pe dânsa, reincepu inspectorul furios; și mai spui că iubesti pe acela pe care ai făcut-o atât de nefericită? Privește-o cum plânge și suspină. E grozav, e grozav!”

Eram atât de turburat în cât începui ca un nebun: La urma urmelor, o umbră nu-i nimic mai mult decât o umbră; la o adică, te poți lipsi de ea și nu-i nevoie să se facă atâta zgomot pentru un fleac de nimic. Dar simțiam atât de bine neîntemeia spusele mele, în cât tăcut fără ca să mi se fi răspuns. Mai adăogai: Ce ai pierdut odată, — poți regăsi altădată.

El îmi răspunse furios:

— Mărturisește-mi, d-le, mărturisește-mi cum ți-ai pierdut umbra?

(Va urma)

